

OM AZONOSÍTÓ: 200 824

HÉTSZÍN VIRÁG

KERESZTÉNY

PEDAGÓGIAI PROGRAM

PH

Magyar Éva
óvodavezető

Hódmezővásárhely, 2022.

Tartalomjegyzék

Jogszábiályi háttér	4. oldal
1. Az óvoda adatai	6. oldal
1.1. Az óvoda adatai az Alapító Okirat szerint	6. oldal
1.2. Működési engedély száma, időpontja	6. oldal
2. Az óvoda bemutatása	7. oldal
3. Bevezetés	9. oldal
4. Isten gyermekei, keresztény óvodakép	10. oldal
4.1. Gyermekekép	10. oldal
4.2. Óvodakép, a keresztény óvoda küldetése	10. oldal
4.2.1. Programunk alapelve	10. oldal
4.2.2. Programunk célkitűzései	11. oldal
4.2.3. Programunk feladatai	11. oldal
4.2.4. A keresztény óvoda küldetése	12. oldal
5. A keresztény óvodai nevelés feladatai	13. oldal
A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladataink	13. oldal
A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok, egészségnevelési és környezeti nevelési elvek	14. oldal
Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	15. oldal
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel kapcsolatos pedagógiai tevékenység	17. oldal
5.1. A hitre nevelés erősítése	20. oldal
5.2. Az egészséges életmód alakítása	21. oldal
5.3. Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása	22. oldal
5.4. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	23. oldal
6. Az óvodai élet megszervezésének feltételei	24. oldal
6.1. Személyi feltételek	24. oldal
6.2. Tárgyi feltételek	25. oldal
6.3. Az óvodai élet megszervezése	26. oldal
6.3.1. Javaslat az óvodai csoportok napirendjére	27. oldal
6.3.2. A tevékenységek javasolt szervezeti formái	29. oldal
6.4. Az óvoda kapcsolatai	29. oldal
6.4.1. Az óvoda és a család	29. oldal
6.4.2. Az óvoda és a bölcsőde	30. oldal
6.4.3. Az óvoda és az iskola	30. oldal
6.4.4. Az óvoda és a külhoni intézmények	30. oldal
6.4.5. Az óvoda és a közművelődési intézmények	31. oldal

6.4.6. Az óvoda kapcsolata a szakmai munkát segítő intézményekkel	31. oldal
6.4.7. Az óvoda kapcsolata az egészségügyi szervezetekkel	31. oldal
7. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai	32. oldal
7.1. Játék	32. oldal
7.2. A hitre nevelés erősítése	33. oldal
7.3. Verselés, mesélés	35. oldal
7.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	37. oldal
7.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	39. oldal
7.6. Mozgás	41. oldal
7.7. A külső világ tevékeny megismerése	44. oldal
7.8. Munka jellegű tevékenységek	48. oldal
7.9. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	50. oldal
8. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	51. oldal
8.1. A fejlődés jellemzői az egészséges életmódra nevelés területén	53. oldal
8.2. A fejlődés jellemzői az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés területén	54. oldal
8.3. A fejlődés jellemzői az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés területén	54. oldal
8.1. A fejlődés jellemzői a játék területén	55. oldal
8.2. A fejlődés jellemzői a hitre nevelés erősítése területén	55. oldal
8.3. A fejlődés jellemzői a verselés, mesélés területén	56. oldal
8.4. A fejlődés jellemzői az ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén	56. oldal
8.5. A fejlődés jellemzői a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka területén	56. oldal
8.6. A fejlődés jellemzői a mozgás területén	57. oldal
8.7. A fejlődés jellemzői a külső világ tevékeny megismerése területén	57. oldal
8.8. A fejlődés jellemzői a munka jellegű tevékenységek területén	57. oldal
9. A gyermeki személyiségfejlődés elemzése, értékelése	58. oldal
10. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek	58. oldal
11. A nevelési program végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszköz és felszerelések jegyzéke	63. oldal
12. Érvényességi rendelkezés	67. oldal
13. Legitimációs záradék	68. oldal
Felhasznált irodalom	69. oldal
Melléklet	70. oldal

Jogszabályi háttér

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

Törvények

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és módosításai

Egyházi Törvénykönyv

II. Vatikáni Zsinat dokumentumai

A gyermekek védeleméről és a gyámügyi igazgatásról és módosításai 1997. évi XXXI. törvény

A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházról 1990. évi IV. törvény

Rendeletek

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet

326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet

A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat-és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről 331/2006. (XII.23.) Kormányrendelet

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet és módosításai

20/2019. (VIII. 30.) EMMI rendelet egyes köznevelési tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról és hatályon kívül helyezéséről

Az 1/1998. (VII. 24.) OM rendelethez 7. számú melléklet a 11/1994. (VI.8.) MKM rendelethez Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről és módosításai

Továbbá a fenntartói és a helyi (önkormányzati) rendeletek

1. Az óvoda adatai

1.1 Az óvoda adatai az Alapító Okirat szerint

1. Az intézmény alapítója, fenntartója és működtetője:

Árpád-házi Szent Margitról Nevezett Szent Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációja
9730 Kőszeg, Bajcsy Zsilinszky u. 16

2. Az alapítás időpontja 2006. június 15.

3. Az intézmény hivatalos neve:

Mária Valéria Keresztény Óvoda

4. Az intézmény típusa:

Óvoda (7 csoport, maximális létszám: 175 fő)

OM azonosítója: 200824

5. Az intézmény feladat-ellátási helye

- **Székhelye:** 6800 Hódmezővásárhely, Virág u. 2.
- **Telephelye:** -
- **Tagintézmény:** -

6. Az intézmény felügyeleti szerve:

- A Szeged-Csanádi Egyházmegye Megyéspüspökét felügyeleti és ellenőrzési jog illeti meg a területiség elve alapján, az Egyházi Törvénykönyv 806. kánonja szerint.
- Árpád-házi Szent Margitról Nevezett Szent Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációja

7. Az intézmény jogállása:

Az intézmény önálló jogi személy.

1.2. Működési engedély száma, időpontja

Módosított működési engedély száma: CSB/01/194-3/2013.

Módosított működési engedély időpontja: 2013 augusztus 2.

2. Az óvoda bemutatása

Óvodánk régebbi épületét 1957-ben építették, melynek tervezője az Ybl-díjas Beszédes Kornél. Az épület népi építészeti elemeket magán viselő, az egyes csoportok önállóságát fűrészfogas jelleg és a teraszok beépítése jellemzi.

A kertben Cséri Lajos, Kákonyi István, Lesneyi Márta és Villám Rózsa képzőművészek által készített, a gyermeki lélekhez közelálló mesefigurák találhatók.

Dr. Dömötör János nyugdíjas múzeumigazgató Vásárhely műemlékei, épületei című könyvében a következőket írta:

„Nincs még egy a gyermeki fantáziát megmozgató, ízlést és esztétikai érzéket fejlesztő szobrokban ilyen gazdag óvodája az országnak.”

2022 januárjától új épületrésszel bővültünk, illetve mostanra a meglévő épület is teljes körű külső-belső) felújításon esett át.

Udvarunk létesítésénél három fő funkciót vettünk figyelembe:

- legyen játszóhely,
- nyújtson alkalmat a természeti megfigyelésekre, tapasztalatgyűjtésre,
- legyen lehetőség a dísznövények ápolására, gondozására.

A dús növényzetű udvar így kiváló terep az évszakok változásainak nyomon követéséhez, megfigyeléséhez. Érzelmi töltést kap a megfigyelési feladat attól, hogy ez a sok változás a mi kertünkben, a mi udvarunkban, a mi fánkkaal történik.

E lehetőségek kellő alapot biztosítanak a gyermekek környezetbarát életmódjának kialakításában. A környezet aktív megismerését, az esztétikai területek komplexitását minden esetben kiemelten kezeljük. Ezekkel a tevékenységekkel a gyermekek magasabb rendű érzelmeit kívánjuk kibontakoztatni, alkalmat nyújtva ezzel a szabad alkotó légkörű óvodai életre.

Nevelési feladatainkat szeretettel, türelemmel, következetességgel, pedagógiai tudatossággal és azzal a meggyőződéssel látjuk el, hogy a gyermek Isten ránk bízott ajándéka, szüleinek olyan kincse, amelynek értékét gyakran kevésbé ismerik és talán az óvoda evangelizációs munkája kell, hogy ezt a kincset a szülő számára fokozatosan feltárja. Minden óvónő szívügyének érzi az óvodapedagógia és a pszichológia törekvéseinek ismeretét, annak gyakorlatban történő alkalmazását.

Az itt dolgozó óvodapedagógusok rendelkeznek szakdiplomával. Ebből adódóan a nevelés általános feladatai mellett évek óta speciális nevelési-fejlesztési feladatokat is végeznek,

szakirányú végzettségeik függvényében.

Óvodapedagógusaink három szakmai munkaközösséget működtetnek: az óvoda-iskola átmenetet segítő munkaközösséget, mely munkájával szeretnénk megkönnyíteni az átmenetet a leendő iskolás gyermekeknek és a szüleiknek; a „Vadvirág” bábcsoportot, mely a gyermekek által ismert mesék feldolgozásával, változatos bábtípusok alkalmazásával maradandó színházi élményeket nyújt; és a „Dúdoló” kórust, mellyel képzett, szép hangú óvónőink évente több alkalommal hangversenyt adnak a gyermekeknek válogatott zenei művekből.

Törzsök Bélával valljuk:

„Az ember egész életére képes megőrizni a gyermekkorban rátapadó szavakat, hangulatokat, emlékképeket, amelyek aztán érett korban válnak igazi szellemi tulajdonná.”

3. Bevezetés

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

A gyermek Isten ránk bízott ajándéka. Szüleinek olyan kincse, amelynek értékét gyakran kevéssé ismerik, s a keresztény óvoda evangelizáló munkája során ez a kincs a szülő számára fokozatosan föltárul.

Sok gyermek a keresztény óvodában szerzi első vallásos ismereteit. Életkori sajátosságaiból fakadóan fontos, hogy kezdetben az őt körülvevő felnőttek (óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítők) életpéldájából tapasztalja meg Isten szeretetét.

Az óvodai nevelés az Óvodai nevelés országos alapprogramjával harmonizálva a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszik a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben. Az óvodás gyermeket, mint fejlődő személyiséget szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Az Egyház nevelésre irányuló alapelvei

Az Egyház az emberek üdvösségének szolgálatára irányuló küldetésének megvalósítása során főként azokkal az eszközökkel él, amelyeket maga Jézus Krisztus bízott rá. De fölhasználja azokat az eszközöket is, amelyek különböző korokban és különféle kultúrákban alkalmaztak arra, hogy természetfölötti céljához közelebb segítsék, és előmozdítsák az emberi személy kibontakozását. Az Egyház azért hozza létre iskoláit, intézményeit, mert egészen különleges eszközt lát bennük a teljes ember kiformálására (C.I.C. 794-795. kánon).

A keresztény óvodánk része az Egyház üdvözítő küldetésének, különösen a hitre való nevelés területén. Az Egyház az óvoda által, mely fölkinálja korunk embereinek a maga nevelési elgondolását, sajátos módon részt vállal a kulturális párbeszédben, s ezzel elősegíti a valóságos fejlődést, amely az ember személyiségének teljes kibontakozásához vezet.

Amikor a keresztény nevelésről szólunk – Jézus által adott küldetésről van szó –, szükséges megfontolni:

- a Szentírás tanítását, belőle Jézus tanítói és nevelői magatartását, az apostoli küldetést;
- az Egyházi Törvénykönyv rendelkezéseit;
- a zsinati dokumentumokat és a pápai megnyilatkozásokat.

4. Isten gyermekei, keresztény óvodakép

4.1. Gyermekekép

A gyermek Isten ránk bízott ajándéka. A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi, hiszen a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, az óvoda nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

4.2. Óvodakép, a keresztény óvoda küldetése

4.2.1. Programunk alapelve

Az óvodában a gyermeket különleges védelem illeti meg.

A keresztény óvoda a hagyományt, az értéket, az értékrendet védi, ezzel magát az embert védi.

Alappilléreként szerepel a négy alapvető érték: **az igaz, a szép, a jó és a szent.**

Az igaz ismeret: a valós viszonyoknak megfelelő ismeret.

A helyes, vagyis a jó (erkölcsi) cselekvés: a valós viszonyoknak megfelelő cselekvés.

A szép: a rejtett igaznak és jónak napfényre jutása.

Mivel Isten maga a szentség ezért a „szent” abszolút érték, ez alapozza meg a másik három alapértéket. Ha ez megkérdőjeleződik, az összes többi érték is bizonytalanná válik.

4.2.2. Programunk célkitűzései

Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyerekek nyugodtan, élményekben gazdagon, harmonikusan fejlődjenek.

Arra törekszünk, hogy fogékonnyá tegyük őket a saját környezetük, a természet, a közösség, majd a társadalom értékei iránt.

Teret adunk, hogy kiélhessék játék és mozgás iránti vágyukat.

Segítjük a gyermekek természetes fejlődését, érését, az életkori, az egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Nevelés segítségével képessé tesszük őket arra, hogy a környezetükben lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztessék a jót és a rosszat.

A gyerekeket önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére neveljük.

Kialakítjuk szociális érzékenységüket, mely elősegíti a különbözőség elfogadását.

Közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Pedagógiai tevékenységrendszerünk és tárgyi környezetünk segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

4.2.3. Programunk feladatai

A keresztény értékek erősítése és kiterjesztése.

Isten szeretetének megsejtetése a gyerekekkel.

A teremtett világra való rácsodálkozás képességének kialakítása, fejlesztése.

Öröm, hála, megbecsülés, védelem.

A keresztény élet megtapasztaltatása az óvodai élet során:

felebaráti szeretet,

keresztény erények,

megbocsátás,

egymás elfogadása,

ünnepi áhítat,

A keresztény ember felelősségének bemutatása, rávezetése, gyakoroltatása.

4.2.4. A keresztény óvoda küldetése

A keresztény intézmény küldetése a társadalom felé

Az Egyház Krisztustól kapott parancsa a misszionálás. Az emberek Isten felé vezetése, üdvösségre segítése alapvető magatartása, lelkiisége kell, hogy legyen a Krisztust követő embernek (Mt 5,11–16). Bár az Egyház 2000 éves, ezt a feladatot minden embernél újra kell kezdenie.

Az Egyház küldetése, hogy hirdesse az evangéliumot, vagyis kinyilvánítsa mindenki előtt az üdvösség örömhírét. Jézus Krisztus evangéliumában egészen kifejezetten megvan az az igény, hogy belegyökerezzenek a hívek lelkébe és életébe. Éppen ez a célja a keresztény óvodai nevelésnek is.

A misszionálás egyik eszköze a keresztény óvoda, melyben a nevelés, a gyermek harmonikus személyiségfejlesztése és a tanulás megalapozása folyik.

Korunk nélkülözi a stabil értékrendet. Az egyházi óvoda a krisztusi tanítás fényében felismerve az ember alapvető küldetését, az egészséges személyiség és a hit alapjait egyszerre kívánja megvetni. (Az ember számára megfelelő erkölcsi nevelés szükséges, amelyre azután ráépülhet a hit.)

A családokkal való kapcsolattartás folyamán a keresztény óvoda remélhetőleg egyre több embert segíthet az igaz értékek megtalálására. Éppen ezért az intézmény nyitott mindazon családok számára, akik elfogadják az óvoda keresztény szellemiségét. Más felekezetből érkező családoknál tiszteletben tartjuk saját vallási szokásaikat.

A keresztény intézmény küldetése a pedagógus felé

Az Egyházban a keresztény óvoda szerepe egyre nagyobb. „A nevelés eszközei közül a krisztushívőknek különösen nagyra kell értékelniük az iskolákat (óvodákat), amelyek kiemelkedő segítséget nyújtanak a szülőknek nevelési feladatuk teljesítésében.”¹

„A katolikus iskolában az oktatásnak és a nevelésnek meg kell felelnie a katolikus tanítás elveinek; az oktatóknak pedig ki kell tűnniük helyes tanításukkal és becsületes életükkel.”²

Mint minden nevelési intézmény, a keresztény óvoda is pedagógusfüggő. Céljait csak akkor érheti el, ha az óvodapedagógusokat, a nevelőmunkát segítő dolgozókat, az egész alkalmazotti közösséget is áthatja a keresztény küldetéstudat. A munkatársak a fenntartó által megfogalmazott erkölcsi elvárásokkal azonosulnak, munkájukat aszerint végzik.

¹ Egyházi Törvénykönyv (C.I.C. 796.1. kánon)

² Egyházi Törvénykönyv (C.I.C.803.2. kánon)

A keresztény intézmény küldetése a gyermek felé

A Teremtő öröktől fogva ismer minden embert. Szellemi, lelki, testi értékeket helyezett el a gyermekben, amelyeket a neveléssel kell felszínre hozniuk azoknak, akik a gyermekért felelősek. A szülőnek és a pedagógusnak a mennyei Atya gyermekkel kapcsolatos szándékát kell kifürkésznie és a megvalósulásában segíteni.

5. A keresztény óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés biztosítja a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítést, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítségét, melyek által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladataink

A nevelés-oktatás folyamán alakulnia kell a gyermekek személyiségének, vagyis szükséges, hogy átéljék emberi méltóságukat, szabadságuk következményeként a felelősséget. Nem beszélhetünk addig a személyiségfejlesztésről, amíg nem biztosítjuk az alapvető készségek, képességek fejlesztését. Tudatában kell lennünk annak, hogy a személyiségfejlesztést csak a szülőkkel együtt tudjuk megvalósítani; illetve annak, hogy a gyerekekre hatnak az intézményen kívüli közösségek is.

Óvodánkban a következő konkrét feladatok elvégzését látjuk fontosnak:

- A katolikus embereszmény, Krisztus mértéke szerinti élet megalapozása - Isten szeretetének megvilágítása a gyermekben
- A keresztény családi nevelés folytatásaként a katolikus értékek erősítése és kiegészítése, valamint közvetítése a gyermek által a családban
- A katolikus hitélet megtapasztalása az óvodai élet során
- A Krisztustól tanult erények: felebaráti szeretet, megbocsátás, segítőkészség, bűnbánat, önzetlenség, figyelmesség fejlesztése.
- A teremtett világra való rácsodálkozás képességének a kialakítása, fejlesztése (öröm, hála, megbecsülés, védelem, óvás, felelősség)

A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok, egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

A katolikus intézmény a teljes ember nevelésére hivatott. A teljes ember kifejezés magába foglalja azt, hogy az ember testből és lélekből áll. Feladatunk tehát úgy nevelni a ránk bízottakat, hogy testileg-lelkileg egészségesek legyenek.

Két tényező alapvetően befolyásolja a gyermek egészségét:

1. A gyermek lelki egyensúlyi állapota akkor kerül veszélybe, sérül különböző mértékben, illetve borul fel teljesen, ha az alapvető szeretetszükségletének kielégítése akadályoztatva van. Minden gyermeknek egyszerre van szüksége az anyja és az apja szeretetére. Ez adja meg alapvetően azt a biztonságot, amely a gyermek lelki egészségének alapját képezi
2. A gyerekek testi egészségességének a kulcsa ma, a XXI. század elején, a helyes életvitel meglétében rejlik. A teljes körű egészségfejlesztési program az intézmény közössége életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, amelynek célja az életminőség, ezen keresztül az egészségi állapot javítása.

A teljes körű intézmény egészségfejlesztés az alábbi négy egészségfejlesztési alapfeladat rendszeres végzését jelenti az intézmény partneri kapcsolati hálójában szereplők bevonásával:

- Egészséges táplálkozás megvalósítása
- Mindennapi testnevelés/mozgás minden gyermeknek
- A gyermekek érett személyiséggé válásának elősegítése személyközpontú pedagógiai módszerekkel és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával (hittan, ének, tánc, rajz, mesemondás, népi játékok és népi rítusjátékok stb.);
- Környezeti, médiatudatossági, balesetvédelmi és családi életre nevelést is magában foglaló egészségfejlesztési tematika beépítése a nevelésbe.

Az egészségvédelem főbb feladatait az óvodában:

Óvodásoknál alapfeladat a gyermek gondozása, testi-lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, azok belső igénnyé fejlesztése.

- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stresszmentes és biztonságos környezet megteremtése és megőrzése.
- A gyermekek testi szükségleteinek feltárása, kielégítés alapozza meg a gyermekek jó közérzetét. Egyéni sajátosságok feltárása folyamatos megfigyeléssel, testsúly, magasság, láb,

kéz. stb. összehasonlító mérésével.

- A gyermekek gondozásának záloga az óvónő és a gyermek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte (csak ebben ismerhetők meg a gyermekek igényei, hozott szokásai)
- Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítjuk.
- A fokozatosság betartásával törekedjünk, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségleteiket.
- Befogadás alatt a teendők együtt végzése a gyermekekkel a fogások, a testápolási szokások sorrendjének megtanulása érdekében.
- A fejlődés egyik feltétele a megfelelő táplálkozás. Az étkezési szokások kialakításánál a folyamatosság elvének érvényesítése.
- A gyermekek táplálkozási szokásainak megismerése a szülők segítségével (a kezdeti étvágytalanság, válogatás tolerálása)
- Testápolással a gyermekek tisztaságigényének kialakítása, érzékszerveik védelme. Feltételek megteremtése (jellel ellátott tisztálkodási eszközök) a teendők önálló végzéséhez.
- Az időjárásnak megfelelő réteges, praktikus, kényelmes öltözködés.
- Az alvásigény kielégítése tiszta levegőjű teremben.
- A környezet megóvására irányuló szokások kialakítása (rend és tisztaság)
- Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása (az élethez levegőre van szükség; van jó – rossz, szennyezett – tiszta /szellőztetés, séták, kirándulások alatt.)

Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

"Nem jó az embernek egyedül lenni." - olvassuk a Teremtés könyvében. Nem csak nem jó, hanem nem is tud az ember egyedül létezni, különösen nem boldognak lenni. Társas lény, közösségre van szüksége, az Istenhez is csak a közösségen keresztül jut el. Az óvodára - hiszen a gyermek ideje nagy részét ebben az intézményben tölti - óriási szerep hárul, amelyet nem lehetne elhibázni: közösségi embert formálni az egyénből és egyben olyan közösséget formálni a csoportból, amely a közösség erejét a keresztény értékrend szerint, pozitív célok eléréseért használja fel. Ahogy a személyiség fejlesztésnél a jézusi ember az eszményi, úgy a közösségformálásnál a jézusi közösség a cél. A közösségfejlesztést nem lehet leszűkíteni egy adott foglalkozásra. Minden foglalkozásokon, kötetlen vagy kötött tevékenységben (séta,

kirándulás, szabad játék stb.) törekedni kell a közösség formálására. Aki ezt a folyamatot irányítja, az a pedagógus. Nem szabad elfelejtenie, hogy megjelenésével, viselkedésével, beszédstílusával, példaként áll a gyerekek előtt; s csak akkor tud sikeresen közösséget formálni, ha ő is közösségi ember. Ezért fontos, hogy a nevelőtestület is közösséggé váljon.

Feladataink: - A gyermek ismerje meg azokat a társas együttélés alapvető szabályait, amelyek a közösségben való harmonikus kapcsolatok kialakításához elengedhetetlenek.

- A közösségben találja meg az igazi helyét.

- Tanuljon meg alkalmazkodni.

- Tudjon és merjen a konfliktusokról beszélni - a felnőttekkel is -, tapasztalja meg, hogy ezek természetesek, s hogy van rájuk megoldás. Tanítsuk meg a konfliktusok kezelésére, megoldására.

- Tanítsuk meg, hogy társát tisztelje, szeresse (szeretni a másikat annyit jelent, hogy azt akarom a másinak, ami neki jó). A másik emberhez való viszonyulásában Jézus legyen a példaképe.

- Tanítsuk meg arra, hogy felismerje: szeretve van Istent által és az emberek által; segítsük, hogy a ráirányuló szeretetet el is tudja fogadni. Segítsük, hogy tudjon bízni a társaiban, az emberekben; hogy megtapasztalja, hogy igazi biztonságot az Istenbe vetett bizalom ad.

- Tapasztalja meg, és tudatosítsa, hogy a közösségnek milyen nélkülözhetetlen szerepe van a személyisége formálódásában.

- Igazodjék el az emberi kapcsolatok, közösségek világában. Minél szűkebb egy közösség, annál nagyobb a felelősség, ugyanakkor maradjon nyitott a nagyobb közösségek irányában is (a többi óvodai csoport).

- Fejlesszük a beteg, sérült, és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást. - Alapozzuk meg a nemzettudatot, mélyítsük el a lakóhely, a közvetlen és tágabb környezet megismerését; a nemzeti önismeretet, a hazaszeretetet.

- Ösztönözzük a hagyományok (családi, intézményi, népi) feltárására, ápolására, készítsük az ezekért végzett egyéni és közösségi tevékenységekre.

- Alakítsuk ki a gyermekekben, hogy a környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás legyen életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelv.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel kapcsolatos pedagógiai tevékenység

1. Beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

Beilleszkedési és magatartási nehézségekkel küszködő gyermekeink hátrányos helyzetbe kerülnek társaikkal szemben, ugyanakkor a közösségnek is nehézséget jelenthet az elfogadásuk. A nevelőtestület feladata tehát egyszerre segíteni az egyénnek és a közösségnek. Ez csak akkor sikerülhet, ha:

- A problémát kihívásként fogjuk fel.
- Tudatában vagyunk, hogy egyedül nem sokra megyünk, szükségünk lehet a csoport, a nevelőtestület, szakemberek és a szülők segítségére.
- Tudatában vagyunk annak, hogy időben ez nem oldható meg azonnal és tökéletesen; az is eredmény, ha kis lépésekkel haladunk a kívánt cél felé.

Magatartási zavar előállhat bármelyik gyereknél, annak ellenére is, hogy addig problémamentesnek bizonyult. Ezekben az esetekben a hangsúly a zavar okának lehetőleg azonnali felderítése. Ezután lehet dönteni a segítségnyújtás módjáról. Az óvónőknek kulcsszerepe van a probléma megoldásában.

Az óvodai befogadásnál az „újakat” szeretetteljes, derűs, biztonságot nyújtó csoportlétkör fogadja, amiben lehetőség kínálkozik a felnőtt-gyermek közötti minél gyakoribb kontaktus felvételére. A beszoktatás könnyítése a leválási nehézségekkel küzdő gyermekeknél a családdal együttműködve történik.

Az óvodáskorú gyermekek legfőbb igénye érzelmi függőségének a kielégítése, az érzelmi biztonság. Ehhez egyrészt érzelmi támaszt nyújtó nevelői attitűdök szükségesek, másrészt alapvető feladat, hogy a gyermekekben kialakuljon és erősödjön:

- az érzelmek kifejező képessége és az érzelmek felismerésének képessége
- az érzelmi beleélés, empátia átvitel képessége
- alá-fölé és mellérendeltségi helyzetek átélése, elfogadása
- egymás iránti tolerancia
- a késleltetett megerősítés kivárásának képessége
- az érzelmek feletti / életkorunkban elvárható / kontroll képessége
- a felnőttekkel és társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása, és természetes szituációban gyakoroltatása
- konfliktusok kezelése

- közös élményekre épülő tevékenységek szervezése
- a gyermekek társas szükségleteinek kielégítése
- énkép- önismeret- önértékelés fejlesztése a gyermekek megnyilvánulásainak és teljesítményeire adott konkrét és pozitív megerősítések által.

2. A tehetség, a képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek az óvodában

A gyermek tevékeny lény. Tevékenységeinek folyamatos pedagógiai megfigyelése során felismerhető, hogy miben más a társaihoz képest:

- jó memória
- mozgása fejlettebb
- kreatív, jó rajzkészség
- korai beszédfejlődés, intellektuális érdeklődés (könyvek, számítógép)
- zenei fejlettség, jó ritmusérzék stb.

A cél mindig az önállóan tevékenykedni akaró, tudó, boldog kis személyiség elérése. Az óvodai nevelés során középső és nagycsoportban már bizonyos jelek alapján a tehetségígéretes gyermek megmutatkozhat. A megfigyelésekre alapozva egyéni foglalkozási terv szerint, tevékenységek biztosításával ezeknek a képességeknek továbbfejlesztése az óvónő feladata. Az első és alapszabálynak is tekinthető, hogy hagyjuk a gyermeket önállóan alkotni! Dicsérjük, újabb és újabb eszközökkel, lehetőségekkel motiváljuk, segítsük, hogy elképzeléseit megvalósítsa. A képességeit fejlesztő feladatokkal erősítsük meg! A szülőkkel való konzultálás, a jó kapcsolat nagyon fontos! Hiszen a szülő önmagában látja gyermekét, míg az óvodapedagógus más szituációkban, helyzetekben, a csoport egészében, a társakhoz való viszonyában.

3. A hátrányos helyzetű gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos feladatok

Hátrányos helyzetű gyermek az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akiknek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította. E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen. Halmozottan hátrányos

helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket különböző jellegű szociális tényezők gátolnak adottságaikhoz mért fejlődésükben. Ezeken a gyerekeken segíteni kötelességünk. A gyermekek fejlődési tempója, élet és nevelési körülményei eltérőek. Különböznek egymástól testi, idegrendszeri sajátosságaikban, tapasztalataikban, értelmi képességeik, nyelvi kifejezőkészségük, társas magatartásuk, érzelmeik, érdeklődésük, aktivitásuk terén.

Nevelési munkánk eredményessége attól függ, mennyire sikerül az egész közösség előtt álló feladatokat minden egyes gyermek számára közelívé, érthetővé, vonzóvá tenni.

Senki nem kaphat megkülönböztető elmarasztalást azért, mert a többségtől eltérő külsejű, vagy másképp gondolkodik.

Nevelési eljárásainkat az egyéni tulajdonságok befolyásolják.

Lehetőség szerint minden gyermek tűnjék ki valamiben, legyen olyan rá jellemző pozitív megnyilvánulás, tevékenységi terület, amihez jól ért, amiben ügyes. Ennek alapvető feltétele a gyermekek ismerete. Az óvodába lépéstől figyeljük, hogy érzi magát a közösségben, milyen a helyzete társai között. Az egyéni különbségek ismerete segít a legmegfelelőbb nevelési módszerek megválasztásában.

Szembetűnő különbség lehet a társas érzelmi sajátosságokban.

Gyakran találkozunk túlmozgásos, indulataikat nyíltan kifejező, szorongó, bizonytalan gyermekekkel. Érzelmi vezéreltetésükből adódóan fontos, hogy kapcsolatunk és kapcsolataik bensőséges és főleg biztonságot sugárzó legyen. Feladatunk, hogy átvegyék elfogadó, megértő, segítő beállítódásunkat. Mindig pozitív értékelésre törekedjünk.

Eltérés lehet még az érzelmi képességek fejlődési tempójában és fejlettségi szintjében. (gondolkodás, beszéd) Bizonyos viselkedési formák is a szociális háttérre vezethetők vissza. (elkényeztetett, elhanyagolt gyermekek, durva bánásmód, szeretet hiánya stb.)

E problémás helyzetekben tapintatosan kezdeményezzünk kapcsolatot a szülővel. Közléseit kizárólag a gyermek fejlődése érdekében használjuk fel.

A hátrányok enyhítését a következő tevékenységek keretében látjuk megvalósíthatónak:

- A pedagógus személyes jó kapcsolata a gyermekkel.. A gyerekre való személyes ráfigyelést, beszélgetést semmi nem pótolhatja.
- Segítő programok megfelelő szakemberekkel (fejlesztőpedagógus, logopédus, esetleg pszichológus)
- Egyéni fejlesztés
- Kapcsolatfelvétel a szolgáltató intézményekkel.

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- a hitre nevelés erősítése,
- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

5.1. A hitre nevelés erősítése

„Én csak kis fatornyú templom vagyok
Nem csúcsíves dóm, égbeszökkenő,
A szellemóriások fénye rám ragyog.
De szikra szunnyad bennem is. Erő.

S bár irigykedve holtig bámulom,
A dómok súlyos, drága titkait,
Az én szívem is álmok temploma
És Isten minden templomban lakik.”

/Reményik Sándor/

A hitre nevelés erkölcsön alapuló nevelés. Ezen azt értjük, hogy beépül a nevelés egészébe, s ez a nevelési forma, nevelési mód, erkölcsileg, de főleg érzelmileg kell, hogy többletet adjon a gyermekeknek. Az előre haladást mindig a gyerekek „összetétele” határozza meg, vagyis a befogadó képesség, a családi háttér.

Szociálisan kulturált személyiséget kell fejlesztenünk, vagyis: hogy a gyermek tanuljon meg szeretni, másokért tenni, tudjon és merjen csodálkozni, gondolkodni, nyitott legyen minden és mindenki iránt. Rakjuk le az alapköveit annak a tudásnak, melynek segítségével meg tudja különböztetni a lényegeset a lényegtelenről, az értékeset az értéktelentől.

A gyermekek tőlünk, felnőttektől /szülők, pedagógusok / tanulják meg mi a jó, - mi a rossz, mi a helyes – mi helytelen. Ha szeretetet tapasztalnak, élnek át környezetükben /családban/ tőlünk lesik el és tanulják meg, hogyan kell azt elfogadni és átadni. Erre tudatosan kell nevelnünk őket.

Feladataink megvalósítása érdekében továbbra is vallanunk kell a Szentírásból vett

tudásunkat, miszerint: „a gyermek gyümölcs, jutalom, Isten ajándéka”, e szerint kell bánnunk vele, mert bármilyen kicsi, emberi méltósága van és meg kell adnunk mindazt, amire szüksége van:

- melegséget, biztonságérzetet, szeretetet,
- példamutató magatartást,
- megfelelő válaszokat kérdéseire,
- tevékeny együtt töltött időt,
- elismerést.

5.2. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés feladata. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A feladatok megoldása érdekében a gyermekek testápolási, étkezési, öltözködési szokásainak szintjét az óvodába lépés pillanatától kezdve figyelemmel kísérjük.

A beszoktatás idején a gyermekekkel együtt végezve szilárdítjuk meg az egészséges életmód szokásainak sorrendjét és azok fogásait.

A családi és óvodai gondozási szokásokat összehangoljuk.

5.3. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családra való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az óvodapedagógus reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli az egyéni bánásmód megvalósulását, csoportos tevékenységek során is figyel az egyéni szükségletekre, a gyermekek egyéni igényeinek megfelelő módszerek, eljárások alkalmazására.

A különleges bánásmódot igénylő (nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű,

halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű) gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén az óvodapedagógus felveszi a kapcsolatot, közreműködik a megfelelő szakemberekkel (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.).

A gyermekek hibáit, tévesztéseit, mint a tanulási, fejlődési folyamat részét kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk.

Csoportjában tudatosan alkalmazza a konfliktus-megelőzés módszereit (közös szabályalakítás, az értékelési szempontok tudatosítása, pozitív példák megerősítése, következetesség stb.).

A csoportjában felmerülő konfliktusokat, azok okait felismeri, helyesen elemzi és hatékonyan kezeli. Konfliktushelyzetben a gyermekeket a konfliktusok kompromisszumos megoldására ösztönzi.

5.4. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

6. Az óvodai élet megszervezésének feltételei

6.1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

A nevelési és oktatási munka felelős etikai cselekvés. Intézményünkben a keresztény erkölcsi alapelvek érvényesülnek. Ezeknek átfogó hatálya kiterjed mindazokra, akik bármilyen mértékben részt vesznek a gyermekek nevelésében.

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. Kommunikációját minden partnerrel a kölcsönösség és a konstruktivitás jellemezze. Kapcsolattartásra, együttműködésre használjon infokommunikációs eszközöket, online csatornákat is.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Dolgozóink az intézmény iránt elkötelezettek, nyitottak a keresztény értékek iránt.

Szeretettel, felelősséggel fordulnak a gyermekek felé.

A feladatok megvalósulása érdekében maradéktalanul együttműködnek egymással. Az egy csoportban dolgozó óvónők és dajkák közötti viszony jó, a teljes bizalom, egymás munkájának önzetlen segítése a jellemző.

A 2006-os átvételkor az új fenntartó vállalta, hogy az itt dolgozókat továbbfoglalkoztatja vallási hovatartozásuk figyelembevételével nélkül (minden dolgozónk meg van keresztelve). Az elmúlt időszakban többen járultak/járulnak szentségekhez a nővérek és a plébános atya evangelizációs munkája során.

Az új dolgozóinknál már figyelembe vesszük, hogy keresztények legyenek.

Szakmai feladatainkat az alábbi létszámú nevelőtestület és a nevelőmunkát segítő technikai személyzet látja el:

Óvodapedagógus:	15 fő, ebből 1 fő függetlenített óvodavezető
Óvodai dajka:	7 fő
Óvoda-titkár:	1 fő

Pedagógiai asszisztens	2 fő	
Konyhai segítő:	1 fő /részmunkaidőben/	
Takarító :	1 fő /részmunkaidőben/	
Udvaros:	1 fő /részmunkaidőben/	Összesen: 28 fő

A nevelőtestület végzettség szerinti kimutatása:

Óvóképző Főiskola 13 óvodapedagógus

Felsőfokú Óvónőképző 2 óvodapedagógus

Az óvodában a nem pedagógus munkatársak végzettsége a betöltött munkakörüknek megfelelő.

6.2. Tárgyi feltételek

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítjuk, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését, tegye lehetővé mozgás- és játékgigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül.

A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyezzük el. Az óvoda egyidejűleg biztosítja megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremt a szülők fogadására.

Folyamatosan azon munkálkodunk, hogy a nevelési hatások kedvező feltételeit megteremtjük és bővítjük, melyek nevelésünk hatékonyságát is nagyban befolyásolják.

Óvodánk a fenntartói támogatásnak és pályázati lehetőségek kihasználásának köszönhetően az elmúlt években sokat korszerűsödött. Ezt folytatni kívánjuk a jövőben is. Intézményünk kertjét folyamatosan alakítjuk az Európai Unió elvárásainak megfelelően.

A csoportszobák berendezését, felszerelését, ellátottságát is folyamatosan bővítjük a helyi programunk függvényében. A csoportszobák belső elrendezésének kialakítása úgy történt, hogy minden funkciónak megfelelően. Kialakításra kerültek azok a területek, ahol meg lehet teremteni a reggeli lelki beszélgetések, a mesehallgatás-dramatizálás, a zenei nevelés és rajzolás, mintázás, kézi munkázás feltételeit.

Intézményünk rendelkezik a program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel és eszközrendszerrel.

6.3. Az óvodai élet megszervezése

A gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Az óvodapedagógus tervezőmunkája és a megvalósítás során:

- komplex módon vegye figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: a tartalmat, a gyermekek tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, a nevelési környezet lehetőségeit, korlátait stb.,
- tudatosan tervezze a tevékenység céljainak megfelelő módszereket, eszközöket, szervezési módokat,
- gondolkodjék többféle módszertani megoldásban, az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazza módszereit,
- a gyermeki tevékenységet, a céloknak megfelelően, logikusan építse fel,
- a gyermeki tevékenységet, a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot tartsa szem előtt,
- tudatosan törekedjen a gyermekek motiválására, aktivizálására,
- pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében vizsgálja felül.
- pedagógiai céljai álljanak összhangban az Óvodai nevelés országos alapprogramjával és az óvoda pedagógiai programjának célrendszerével,
- használja célszerűen az óvodában alkalmazható digitális eszközöket (CD lejátszó, laptop, projektor, fényképezőgép stb),
- használja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket, tegye lehetővé a helyes viselkedési normák, a mintaként szolgáló cselekvések, a kommunikáció, együttműködés megismerését,
- alkalmazza a differenciálás elvét.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi

szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített - nem kötelező - feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Nevelést segítő dokumentumaink:

- Csoportnapló
- Óvodai fejlődési napló

6.3.1. Javaslat az óvodai csoportok napirendjére

A napirendet úgy állítjuk össze, hogy az együttlét örömteli és érzelemgazdag legyen. Figyelembe vesszük, a gyermekek szükségleteire, esztétikus és higiénikus gondozására fordítható időszükségletet, érvényesítjük a folyamatosságot és a rugalmasságot.

Minden csoportban a gyermekek számára legideálisabb napirend alapján tevékenykedünk.

Napirend

Időtartam	Tevékenység
6.00-7.00	Játék összevont csoportban
7.00-12.00	• Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Játék, párhuzamosan tervezett differenciált tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban • Hitre nevelés, a mindennapi lelki beszélgetés feltételeinek megteremtése • Mindennapos frissítő mozgás vagy tervszerűen kötött mozgás (teremben, tornateremben, vagy a szabadban) • Ismerkedés a teremtett világgal, megfigyelések végzése spontán és szervezett formában • Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn • Tevékenységbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, tevékenységekben megvalósuló tanulás - o Verselés, mesélés - o Ének, zene, énekes játék, gyermektánc - o Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - o Mozgás - o A külső világ tevékeny megismerése • A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal
12.00-15.00	• Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Pihenés
15.00-17.30	• Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Játék, párhuzamosan végezhető tevékenység a szülők érkezéséig

6.3.2. A tevékenységek javasolt szervezeti formái

Párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezése és szervezése	Szervezett tevékenység	Tevékenységek formái
• Játék • Verselés, mesélés • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc • Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka • Mozgás • A külső világ tevékeny megismerése • A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal • Munka jellegű tevékenységek	• Hitre nevelés • Mozgás • Mozgásos játék (mindennapos mozgás)	<i>egyéni, mikro csoportos, frontális a témakörnek és a gyermekek fejlesztésének megfelelően</i>

6.4. Az óvoda kapcsolatai

6.4.1. Az óvoda és a család

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremtet meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Kiemelt fontosságú a szülőkkel való szoros kapcsolattartás, evangelizálás:

Megvalósítási formái a **közös ünnepeink, rendezvényeink:**

- Családi délelőtt,
- Szent Márton nap,
- Karácsonyi ünnep,
- Anyák napja,
- Évbúcsúztató.

A **családlátogatás** (előzetes), a gyermek otthoni környezetének megismerését segíti.

A **fogadóóra** a gyermek fejlődésének nyomon követését szolgálja: kezdeményezheti szülő, pedagógus, vezető egyaránt.

Szülői értekezletek szervezése: évente négy alkalommal történik.

Szülői Szervezet működésének segítése.

Játsonapok (Családi délelőtt), **közös kirándulások, kulturális programok**, foglalkoztató tevékenységek, **nyíltnapok** lehetőségének megteremtése.

6.4.2. Az óvoda és bölcsődék

Kapcsolatot tartunk a város bölcsődéivel. Az óvodába kerülés zökkenőmentessé tétele érdekében olyan tartalmi kapcsolatot alakítunk ki, mely során megismerjük egymás nevelőmunkáját.

Kapcsolattartásunk formái: látogatások, tapasztalatcserék, szülői értekezletek.

6.4.3. Az óvoda és az iskolák

Óvodánk több iskolával olyan tartalmi kapcsolatot alakított ki, mely során a gyermekek zavartalan iskolakezdését elősegítjük.

Kapcsolattartás formái: látogatások, nyílt napok, egymás rendezvényein való részvétel.

Szoros együttműködést alakítottunk ki a Domonkos Nővérek Liszt Ferenc Ének-zenei Általános Iskolájával. Velük együtt tudjuk elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek óvodánkban.

6.4.4. Az óvoda és a külhoni intézmények

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az

óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

6.4.5 Az óvoda és a közművelődési intézmények

Tovább építjük kapcsolatunkat városunk egyházi közösségeivel, múzeumával, a Németh László Városi Könyvtárral, a Bessenyei Ferenc Művelődési Központtal.

Az intézmények kínálataiból úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladataink sokoldalú, színes megoldását.

Kizárjuk azokat a kezdeményezéseket, amelyek óvodánk pedagógiai elveivel, értékközvetítésünkkel nem összeegyeztethetők.

Kapcsolattartás formái: látogatások, rendezvényeken való részvétel.

6.4.6. Az óvoda kapcsolata a szakmai munkát segítő szervezetekkel

- Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Hódmezővásárhelyi Tagintézménye:
Együttműködési megállapodás keretében óvodánkban 1 fő fejlesztőpedagógus és 1 fő logopédus foglalkozik egyénileg, ill. mikrocsoportos formában a gyermekekkel.

A fejlesztő pedagógus a tanulási zavarok pszichológiai diagnosztizálásával, elemzésével és az eredmények értelmezésével jelöli ki a megfelelő fejlesztési irányvonalat.

A logopédus jelenléte óvodánkban lehetővé teszi a beszédhibák, kommunikációs zavarok minél korábbi felismerését, korrigálást.

- Kágylóhéj Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat:
Segíti a pedagógusok gyermekvédelmi munkáját. Közös feladatunk a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének érdekében a családban történő nevelés elősegítése.

6.4.7. Az óvoda kapcsolata az egészségügyi szervezetekkel

- Gyermekorvossal alkalmankénti kapcsolatot tartunk.
- Védőnői Szolgálat: negyedévente végeznek az intézményben egészségügyi szűrést.
- Fogorvos: évente két alkalommal végeznek fogászati szűrést.

7. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

7.1. Játék

A belülről indított és vezérelt játéktevékenységgel célunk a gyermekek szabad képzettségének elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok többszöri átélésével a nagyfokú örömmélmény biztosítása érdekében sokrétűbb, tájékozódó tevékenységgé tesszük a játékot.

Feladataink:

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék - szabad-képzettségátvitelt követő szabad játékfolyamat - a gyerekek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A gyermekek a külvilágból és saját belső világukból származó tagolatlan benyomásait játékaikban tagolják. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A gyermekek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánmozgatható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtő, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégtér, helyet, időt, eszközöket, kommunikációs teret és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus-szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

7.2. A hitre nevelés erősítése

A gyermekek a család és pedagógus számára Isten ajándéka.

A keresztény családi nevelés folytatásaként feladatunk a keresztény értékek erősítése. Nevelésünket igyekszünk arra irányítani, hogy a gyermekek szeretetben, szeretet által megtanuljanak kapni, adni, másokkal törődni.

Nem lehet elég korán elkezdni a gyermeki lélek formálását, irányítását. Ezért fontos, hogy olyan légkörben nevelődjének, amely érzelmi biztonságot nyújt. Ebben a szerető, elfogadó légkörben éljék meg az összetartozás élményét, s legyenek fogékonyak a hit befogadására. A hitre, a keresztény erkölcsre való nevelésünk az egész óvodai életet, az egész napot átható folyamat. Ebből emelkednek ki azok a tevékenységi formák, amelyek direkt módon kínálnak lehetőséget céljaink megvalósításához:

- lelki beszélgetések,
- étkezés előtti, - utáni imák,
- pihenés előtti imák, beszélgetések, lelki percek,
- templomlátogatások,
- ünneplések,
- szentmiséken való részvétel,
- katolikus vagy református hitoktatás 5-6-7-8 éves korban.

Minden csoportszobában kialakítunk egy „szentélyt”, ami a lelki élet központját jelenti a csoport életében. Itt találhatóak meg a keresztény jelképek: feszület, gyertyák, képes Bibliák, egyéb könyvek, tárgyak stb. Ezek a tárgyak kapcsolódnak az egyházi év aktuális időszakához. Így próbáljuk megteremteni a gyermekek lelkében az ünnepekre való készülődés különleges hangulatát.

A lelki beszélgetések során gyertyát gyújtunk, énekelünk, Jézusra figyelünk, erkölcsi tulajdonságokat alapozunk meg (pl.: önzetlenség, barátság, szófogadás, figyelmesség, akarat, segítségnyújtás, szeretet, összetartozás, gondoskodás stb.), megéreztetjük a gyermekekkel Isten közelségét, szeretetét.

Megismertetjük a gyermekeket Jézus életével, tanításaival, csodatetteivel – kialakítva bennük a minket feltétel nélkül szerető, biztonságot sugárzó, szeretni való Jézus képet.

Ezek a lelki beszélgetések a vallásos megismerésen túl, egész napos lelki feltöltődést nyújtanak a gyermekek számára.

A napi vallási nevelés témáit rajzban, szerepjátékban stb. a nap folyamán továbbélhetik, az óvodapedagógus segítségével tovább mélyíthetik a gyerekek.

A lelki beszélgetések témáit „A 3-8 éves gyermekek vallásos és erkölcsi nevelésének éves terve” alapján építjük fel.

A templomlátogatások, szentmisék alkalmával megismerhetik a helyes viselkedési normákat, az egyházi élet személyeit, tárgyait, eseményeit.

Hívó keresztény pedagógusként feladatunk, hogy ápoljuk a hagyományokat, mutassuk meg az ünneplés vallásos tartalommal való megtöltésének lehetőségeit.

Az ünnep és azt megelőző ráhangolódás fényt áraszt, segít átvészelni a nehezebb napokat. Erőt, lelki erőt és támaszt nyújthat.

Az ünnepi készülődés a közös élmény erejével fokozza a gyermekek közösséghez tartozását.

A keresztény ünnepek megünneplésével hitünk minden igazságát átélhetik.

Az ünneplés lényege:

- lelki ráhangolódás a szépre, a jóra, az örömré,
- kitűnik a hétköznapiak monotóniájából,
- közösségalkotó és - formáló erejű,
- szent idő,
- az isteni rendhez igazodik,
- az imádság is jelen van az ünnepekben.

Az óvoda keresztény ünnepei:

- Szent Mihály ünnepe (megemlékezés)
- Szent Márton ünnepe (nyilvános ünnep)
- Adventi készülődés (jócselekedetek gyűjtése)
- Szent Miklós ünnepe (megemlékezés)
- Jézus születésének ünnepe – Betlehemezés (nyilvános ünnep)
- Vízkereszt (megemlékezés)
- Szent Balázs ünnepe – balázsáldás
- Farsang (zártkörű ünnep)
- Szent József nap (megemlékezés az apákról)
- Húsvét (megemlékezés)

- Anyák napja (nyilvános ünnep)
- Pünkösöd (megemlékezés)

Feladatunk, hogy rámutassunk a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően a szentek nagyságára, nagyszerű életére. Példát adnak nekünk: szeressük nagyon a Jóistent és tegyünk mindent úgy, ahogy Jézus mondja.

A mi hiteles közreműködésünkkel a hitnek olyan magocskái fognak gyökeret verni a gyerekek lelkében, amelyek segítségével képesek lesznek dönteni arról, elfogadják-e Isten szeretetét és ennek megfelelően alakítják-e életüket.

7.3. Verselés, mesélés

Tevékenységünk célja: a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására.

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső

képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Feladataink:

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

A műveket művészeti értékű irodalmi alkotásokból válogatjuk ki, melyek biztosítják az esztétikai élmény mélységét, érvényesítjük a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosságot.

A **3-4 évesek** versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású játékos verseiből állítjuk össze. Olyan meséket választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érhető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

A gyermekekkel 10-12 mondókát, rövid verset és 10-14 új mesét ismertetünk meg a nevelési év folyamán.

A **4-5 éveseknek** már többfázisos szerkezetű állatmeséket, népmeséket, dramatikus népszokásokat, novellisztikus, realiztikus meséket mondunk. A magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséiből egyaránt választunk. A tervezett mondókázás anyagát népi mondókákból, névcúfolókból, kiolvasókból merítjük. Vidám, humoros verseket is mondunk. A gyermekekkel 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismertetünk meg a nevelési év folyamán.

Az **5-6-7-8 éves** korúaknak már klasszikus tündérmesékkal, tréfás mesékkal, műmesékkal, meseregényekkel és bibliai történetekkel bővítjük a mesetárát. Olyan lírai versekkel ismertetjük meg a gyermekeket, amelyek megerősítik a környezet megszerettetését, a néphagyomány ápolását, megláttatják az évszakok szépségét. Versanyagukat gazdagítjuk még különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal, közmondásokkal.

Az 5-6-7-8 éves korúakkal 15-20 új verset és ugyanannyi új mesét ismertetünk meg a nevelési

év folyamán.

7.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenységünk célja: közös éneklés, közös játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekeket minél több olyan zenei élményhez juttatjuk, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Feladataink:

A felhasznált zenei anyagok igényes, az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása

A 3-4 éves gyermekekkel megismertetünk olyan ölbeli játékokat, amelyeket a felnőttekkel együtt játszhatnak és olyan egyszerű 4-5 hangból álló énekes játékokat, melyeknek játéka álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszható.

A gyermekkel megtanulunk 6-8 mondókát és 10-15 énekes játékot. Játék közben

megismertetjük őket a zenei készségekkel, alapfogalmakkal: halk-hangos, a csend, a környezet hangjai, dallamjátszó hangszerek hangszíne.

Érzékeltetjük az egyenletes lüktetést. Felkeltjük érdeklődésüket a zenehallgatás iránt, a nap folyamán több különböző tevékenységhez kapcsolódva is.

A **4-5 éves** gyermekekkel megismertetünk mondókákat, dúr hexachord hangkészletű játékokat, mozgásuk fejlesztéséhez a csigavonal, a hullámvonal, a szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad és a negyed ritmusképeken túl megjelenítjük a szinkópát is.

A gyermekekkel megtanulunk 4-5 új mondókát és 12-15 új gyermekdalt. Próbáljuk ösztönözni őket az önálló éneklésre, a halk-hangos, a magas-mély alkalmazására. Megismertetjük őket a kérdés-felelet játékokkal, változatos szövegekkel és ritmikus motívumokkal. Éreztetjük az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát, a mondókák és dalok ritmusát.

Közösen ritmushangszereket készítünk.

Az **5-6-7-8 éves** gyermekekkel megismertetjük a kiolvasókat.

Zenehallgatáshoz olyan műveket gyűjtünk, amit magunk tudunk előadni: érzelmi hatású dalokat, népdalokat, rokon- és más népek dalait. Megismertetjük őket a magyar komponált műzenével, altatódalokkal és a klasszikus műzenével is.

A gyerekekkel megtanulunk 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalmi dalt. Olyan dalokat is alkalmazunk, amiben szünet és szinkópa is van. Egyszerű, táncos lépésekkel variáljuk az énekes játékok mozgás-anyagát.

A hallásfejlesztő fogalom párokat összekapcsoljuk, pl. halk-hangos a tempóváltoztatással vagy dallambújtatással.

Megkülönböztetjük az egyenletes és a dallamritmust.

Megéreztetjük a motívumok hosszát.

Lehetőséget biztosítunk ritmushangszerek használatára.

Mind három korcsoportban megteremtjük a lehetőségét az évszaki 15-20 perces rövid hangversenyeknek és az ének tagozatos iskola adventi hangversenyének.

Keresztény nevelésünk részeként a gyermekek megismerkednek vallásos tartalmú énekekkel, egyházi zenével.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A tevékenységeket kötött és kötetlen jelleggel szervezzük.

A képességfejlesztő játékokat, ha szükséges mikrocsoportos formában is meg lehet szervezni.

Zenehallgatást különböző tevékenységekhez is kapcsolhatunk, de lezárhatjuk vele

levezetésként az énekes játékokat is.

Az énektagozatú iskolával hangversenyeket szervezünk.

7.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A tevékenységünk célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, téri szabad önkifejezése. A tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Feladataink:

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Egy héten egyszer tudatosan irányított, mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezünk. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 6-8 gyermek vesz részt a tevékenységben. Megteremtjük annak a lehetőségét, hogy minden gyermek megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését.

Az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetővé tesszük, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel, a technikai kivitelezés lehetőségeivel. A tevékenységeket a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendeljük.

A képalakítás festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcolással, nyomattal jelenik meg, ezáltal segítjük a gyermekek képalakító készségének megindulását.

A gyermekek részt vesznek a plasztikai alakításban, megismerik az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gömbölyítve, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb.

Építés során ismerkednek a tárgyak formáival, alakzataival.

Ünnepekhez kötötten készítsenek ajándékot szüleiknek, családtagjaiknak.

Kisebb csoportokban megtekintjük az „ovigalériát”.

A **4-5 éves** gyermekek alkotó-alakító tevékenységét fokozatosan bővítjük. Szándékos képalakító tevékenységüket segítjük élményekhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikákkal. Ceruzát, zsírkrétát, filc- és rostirónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket biztosítunk rajzaik finomabb kidolgozásához. A gyermekek képeket alakíthatnak spárgából, fonalakból, textilből, termésekből. A terméseket, gallyakat, textil és bőrdarabokat plasztikus formák létrehozásához is felhasználhatják. Az építés során nagyobb méretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat is felhasználhatnak. A gyermekek segítenek az eszközök előkészítésében és elrakásában.

Ünnepekhez kötötten készítsenek ajándékot szüleiknek, családtagjaiknak.

Az „ovigalériát” kisebb csoportokban látogatják, a kiállított alkotásokat véleményezhetik. Szüleiknek is megmutathatják a kiállított műveket.

Az **5-6-7-8 éves** gyermekek alkotó-együttműködő készségét figyelembe véve segítjük a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. Minél többször alkossanak közös kompozíciókat. Gazdagítjuk a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket pl. batikok, domborművek, plakettek, viaszkarok, lenyomatok, makettek stb. alkotásával. Saját élményeiken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg

a mesék, versek, ünnepek eseményábrázolásai is.

Használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, a formákat, színeket egyéni módon jelenítsék meg.

Plasztikai munkájukban is jelenjen meg egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. Egyénileg dolgozhatnak szövőkereten is. Ünnepekhez kötötteen készítsenek ajándékot szüleik és kisebb óvodástársaik részére, átélve ezzel az ajándékozás örömét. Segítjük a gyermekeket játékok, bábok, játékkellékek készítésében és közösen gyűjtjük az alkotó-alakító tevékenységekhez szükséges anyagokat.

Segítjük őket abban is, hogy építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyet, színpadot.

A gyermekek lehetőleg önállóan készítsenek elő minden anyagot és eszközt az alkotó tevékenységhez.

A gyermekek legyenek büszkék az „ovigalériára,” invitálják szüleiket is a megtekintésére.

Mind három korcsoportban a gyermekmunkák témái közé a vallásos témák is beépülnek.

7.6. Mozgás

A tevékenységünk célja: A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. Célunk továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos

szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Feladataink:

A **3-4 éves** gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.

Megismertetjük velük a futásgyakorlatokat /pl. futás különböző irányba, futás feladattal, különböző futásformák gyakorlása/. Ugrásgyakorlatokat játszunk velük /pl. szökdelések, sorozatugrások, rövid nekifutásból fellépés, majd leugrás/. Megismertetjük a dobásgyakorlatokat, labdagyakorlatokat /pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás stb./. A mozgásos játékokban gyakoroltatjuk a támaszgyakorlatokat, /csúszás, mászás, kúszás/ és a talajtorna elemeit /gurulás a test hossz tengelye körül/. A gyermekekkel minél több egyensúlyozó játékot játszunk.

A mozgásos játékokhoz többféle kézi szert alkalmazunk.

A helyes mintát rendszerint megmutatjuk és igényeljük a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

A **4-5 éves** gyerekek természetes mozgásában továbbra is a nagymozgások fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.

A futásgyakorlatokat /pl. fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb./ irányított mozgásos játékban alkalmazzuk.

Ugrásgyakorlatokat szervezünk /pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből távolugró verseny/.

A dobásgyakorlatok során megtanítjuk és gyakoroltatjuk a gyerekekkel a célba dobást egykezes felső dobást, babzsák távolba hajítását haránt-terpeszállásból. Gyakran játszunk labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.

Irányított mozgásos játékok során gyakoroltatjuk a támasz-gyakorlatokat /pl. csúszást, kúszást, mászást/ talajon és szereken.

A talajtorna anyagaként jelentetjük meg a gurulóátfordulást és a kézen-állás előgyakorlatát a "csikórugdalózást".

Az egyensúlyérzék fejlesztése a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása kiemelt szerepet kap tevékenységünkben.

Az 5-6-7-8 éves gyerekekkel már kisebb testrészekkel végzett mozgást végeztetünk és különböző kézi szereket /pl. szalagokat, botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket/ alkalmazunk, mivel mozgásuk összerendezettebb, harmonikusabb.

Játékos formában a már ismert mozgáselemeket ismételtetjük. Különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakoroltatjuk.

Megismertetjük a gyerekeket a fokozódó futással, gyorsfutással és a lassúfutással.

Gyakoroltatjuk a néhány lépéses nekifutással történő magas- és távolugrást, de az ugrásgyakorlatokat is szökdelés páros és egy lábon haladással, sorozatugrás, különböző magasságban és különböző távolságban.

Dobásgyakorlatokat játszunk. Dobatunk kézi szereket egykezes, kétkezes, alsó és felső dobással célba 2 m magas kötél felett.

Labdagyakorlatoknál játékos formában gyakoroltatjuk a gyermekekkel a labdavezetést járás, futás közben, labda átadás - dobásformákat.

Végeztetünk támaszgyakorlatokat /pl. pók, rákjárás, talicskázás/.

Ismételtetjük az óvodában tanult talajtorna elemeit. A lépő láb magasra lendítésével a kézenállás rávezető gyakorlatát sajátíttatjuk el.

A gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék során is biztosítjuk. A gyermekek nagymozgását /járás, futás, kúszás, mászás/ itt is fejlesztjük, hiszen rendelkezésükre állnak mozgásfejlesztő játékok. A szabad mozgással zavartalan gyakorlási lehetőséget adunk az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismételtesére. A mozgásos tevékenységet és annak eszközeit a gyermek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez tervezzük, méretezzük.

Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel.

Hetente négyszer mindennapos mozgást szervezünk, melynek formái lehetnek:

- zenés, mozgásos percek,
- gimnasztikai gyakorlatok,
- tartásjavító és lábboltozat erősítő gyakorlatok,
- kocogás, futás.

7.7. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenységünk célja: a szűkebb és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a teremtett világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása is megvalósul.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi- tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.

Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs

kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Feladataink:

A 3-6-7-8 éves korú gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében

A külső világ tevékeny megismerésének folyamatában, de a nevelésünk összes tevékenység formáiban segítjük a gyermekeket a külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozásában, mellyel az értelmi és érzelmi fejlődésüket is kellően kívánjuk fejleszteni.

A gyermekek aktivitására és érdeklődésére számítva egész napi tevékenységünk során olyan tapasztalatok nyújtásával adunk lehetőséget, melyekkel környezetünk formai, mennyiségi és téri viszonyairól is kellő ismeretek birtokába juthatnak.

Elsődlegesen a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére és az önálló problémamegoldás igényére számítunk, olyan kedvező helyzeteket teremtve, amelyek élményekké válva fejlesztik egyéni képességeiket, problémalátásukat.

A gyermekekkel a közvetlen környezetükben érzékeltetjük a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát.

A 3-4 éves gyermekeket az óvoda elfogadása, megszerettetése után megismertetjük az óvoda közvetlen környezetével.

A gyermekek aktivitását, érdeklődését, játékát, beszédét tudatosan figyeljük és a külső világ megismerése által nyújtott élményeiket úgy alakítjuk, hogy érdeklődésüket fenntartsuk, fokozzuk.

Megfigyeltetjük az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtünk terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.

Meglátogatjuk a közelben lakó csoporttársakat, beszélgetünk a család tagjairól.

Megismertetjük az óvoda utcáját, a közvetlen közelében üzleteket, intézményeket, állatokat, növényeket és az óvodánk kertjében lévő esztétikai alkotásokat is.

Beszélgetünk a környezetben látható formákról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről.

A téli időszakban lehetővé tesszük, hogy a gyermekek max. 5-10 perces vadon élő állatokról készült videofelvételt tekintsenek meg.

A 4-5 éves gyermekek tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda

szűkebb környezetében szervezzük meg.

Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

Az évszakokat bemutató asztalainkon a gyermekekkel együtt jelezzük az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás változását. Gyönyörködtetjük a gyermekeket az évszakok növényeiben. Összefüggéseket kerestetünk az időjárás és az emberek tevékenysége között. Terméseket gyűjtünk, gyűjtetünk, s azokat hasznosítjuk a gyermekekkel közösen. Rügyeztetünk, magvakat csíráztatunk, hajtatunk. Közösen készítünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Megismertetjük őket a napszakokkal.

Ellátogatunk a gyermekekkel a családokhoz, képeket nézegetünk a családjuk tagjairól, és arra készítetjük őket, hogy mutassák be a család tagjait, otthonukat. Közös látogatást teszünk az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletbe, intézményekbe stb. Gyakoroltatjuk a gyalogos közlekedés szabályait.

Megismertetjük a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat a természetes környezetben ismertetjük meg, ill. fel. A téli időszakban a gyermekekkel közösen 10-15 perces vadon élő állatokról szóló videofelvételeket nézegetünk.

Az **5-6-7-8 éves** gyermekekkel megismertetjük az óvoda tágabb környezetét. Megfigyeltetjük az évszakok szépségét, a színek árnyalatát, a környezet szennyeződéseit /víz, levegő, föld/, a növények fejlődési feltételeit.

A gyermekekkel növényeket ültetünk, csíráztatunk, tőosztással növényeket szaporítunk.

A gyermekekkel megismertetjük a mezei virágokat, vadon termő ismertebb növényeket.

A szülőkkel együtt igyekszünk megszervezni az Állatok napját /október 4./ a Víz világnapját /március 22./ és a Föld napját /április 22./.

A gyermekeket arra készítetjük, hogy végezzenek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal /pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása/.

Megismertetjük a felnőttek munkáját, ellátogatunk többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző asztalon a gyermekekkel közösen osztályozzuk az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet hasznosítunk.

Ellátogatunk a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra.

Sok ismeretet nyújtunk a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Meglátogatjuk környezetünk háziállatait, megfigyeltetjük hol élnek.

A vadon élő állatok környezetét, életmódját videofelvételen keresztül mutatjuk be.

A külső világ tevékeny megismerése **matematikai** tartalommal:

A **4-5 éves** korú gyermekekkel tárgyakat, személyeket hasonlítottunk össze, válogattatunk szét egy-egy kiemelt tulajdonság, szín, alak stb. szerint, ezeket mennyiségi tulajdonságaik alapján sorba rendeztetünk. Arra készítjük őket, hogy a tárgyak, személyek, halmazok rendezésekor, összehasonlításakor egyszerű megállapításokat tegyenek.

Számfogalmuk előkészítése érdekében a mennyiségek összemérésével, annak eszközeivel, módjával ismertetjük meg a gyermekeket. A halmazok összemérését 6-12-es számkörben gyakoroltatjuk a több és kevesebb fogalmának használatával. Az ugyanannyi szót párosítás eredményeként építjük szóhasználatukba, de érzékeltetjük sokféle bontásban is.

A csoport fejlettségének tükrében 6-10-es számkörben megszámlálást, leszámlálást végeztetünk.

A geometria körében is bőséges tapasztalathoz juttatjuk a gyermekeket.

Napi tevékenységbe ágyazva a különféle elemekből történő építések kapcsán az építő elemeket, építményeket összehasonlítva, szétválogatva /alak, nagyság stb./ beszéljük meg és közösen elemezzük. A tükörkép megjelenítésére is tudatosan törekszünk.

A térben és a síkban irányokat egyeztetünk, megkülönböztetünk. Napi munkánk során tudatosan alkalmazzuk a hely és irányhatározó szavakat és annak használata jelenjen meg minden tevékenységükben.

Az **5-6-7-8 éves** gyermekek ismereteinek bővülésével a tárgyakat, személyeket összehasonlítással, szétválogatással újabb tulajdonságok /szín, élő, élettelen, állatok stb/ szerint válogatjuk, ill. válogattatjuk szét.

Sorba rendezzük mennyiségi tulajdonság szerint és irányított összehasonlításokat végzünk.

A számfogalmak alapozásakor a tárgyakat magasság, hosszúság, szélesség, vastagság szerint mérjük össze és ezek eredményének szóbeli közlésére /magasabb, alacsonyabb, hosszabb, rövidebb stb./ közlésére készítjük a gyermekeket.

A halmazok összemérését, elemeik párosítását, növelését, csökkenését a gyermekek - fejlettségétől függően - 15, 20-ig - legyenek képesek elvégezni.

A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmat mélyítjük a párosítás segítségével.

A sorba rendezett elemek helyét természetes helyzetekben gyakoroljuk /hátra arc, lépés föl és le stb./.

Különböző egységeket hosszúságuk, tömegük alapján méretünk, élményt nyújtva a kisebb nagyobb mennyiségek mérési eredményeit illetően.

A geometria körében: építményeknél megjelentetjük az ugyanannyi elemből történő lemásolást. Legyen a gyermekeknek fogalmuk arról, hogy az építőelemeket hány vonal határolja, formai jegyeit ismerjék.

Az irányok azonosítására, megkülönböztetésére, a kifejezések értésére és használatára nagy gondot fordítunk.

Ünnepek, jeles napok, megemlékezések, rendezvények:

- Állatok világnapja (megemlékezés)
- Családi délelőtt (nyilvános program)
- Szent Mihály ünnepe (megemlékezés)
- Szent Márton ünnepe (nyilvános ünnep)
- Adventi készülődés (jócselekedetek gyűjtése)
- Szent Miklós ünnepe (megemlékezés)
- Jézus születésének ünnepe - Betlehemezés (nyilvános ünnep)
- Vízkereszt (megemlékezés)
- Szent Balázs ünnepe - balázsáldás
- Farsang (zártkörű program)
- Március 15. Nemzeti ünnep (megemlékezés)
- József napja (megemlékezés)
- Víz világnapja (megemlékezés)
- Húsvét (megemlékezés)
- Föld napja (megemlékezés)
- Anyák napja (nyilvános ünnep)
- Gyermeknap (megemlékezés)
- Pünkösöd (megemlékezés)
- Évbúcsúztató (nyilvános ünnep)

7.8. Munka jellegű tevékenységek

A tevékenységünk célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Feladataink:

Az óvodások munka jellegű tevékenységét a játékból bontakoztatjuk ki, elsősorban önmagukért és a közösségért. Kezdetben a mi segítségünkkel, később önállóan. Úgy segítjük a gyermekeket, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Értékelésünkkel buzdítjuk, megerősítjük a gyermeket, hogy pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez. Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőséget tulajdonítunk az önkiszolgálás - testápolás, öltözködés, étkezés, környezetgondozás műveleteinek.

A **3-4 éves** gyermekek bennünket, óvónőket figyelve vegyenek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében.

A kerti munka során megfigyeltetjük a növények, állatok gondozását és részvételre ösztönözzük őket. Úgyszintén megfigyeltetjük a veteményezést és a növények locsolását. Tevékenységre ösztönözzük a termések, falevelek gyűjtésekor. A legkisebb gyermekeket is bevonjuk az alkalmi munkába. A szabályosan ismétlődő mindennapi munkába a rendfenntartásért végzett tevékenységbe is igyekszünk minden gyermeket aktivizálni.

A **4-5 éves** gyermekek közösségi kapcsolatát a naposi munkával is fejleszteni kívánjuk. Ezt akkor vezetjük be, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogását.

Ezt az önkiszolgáló tevékenységgel kívánjuk előkészíteni. A naposi munkát az étkezési feladatok elvégzésében kívánjuk főleg érvényesíteni, melyben tükröződjön a gyermekek összehangolt cselekvése.

Az alkalmoszerű ismétlődő munkát /játékok helyére tévése, csoportterem átrendezése, eszközök kiosztása stb./ együtt végezzük a gyermekekkel. Megtervezzük az egyéni megbízások lehetőségeit /kisebbségi segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsikkel, ünnepi előkészületek stb./.

Kihasználva gyönyörű kertünk /kertjeink/ lehetőségeit a növények gondozására ösztönözzük a gyermekeket. Közreműködésükre számítunk a szobai növényeink ápolásában, az óvoda udvar tisztántartásában /gyűjtés/ is.

Segítségünkkel gondozzák a gyermekek az akváriumot /ahol van/ és minden csoportban a madáretetéskor számítunk a közreműködésükre.

Az **5-6-7-8 éves** gyermekeket az önálló naposi munkára készítjük.

Az alkalmoszerű munkavégzésnél a gyermekek vállalkozási kedvét vesszük alapul. Gyakorta dicsérik és az elismerés hangján szólunk, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a jellegű munkában is.

Környezetszépítő munkájuk eredményébe gyönyörködjenek.

Úgy alakítjuk tevékenységüket, hogy minél több műveletet tudjanak önállóan végezni.

A környezetvédelmet óvodánkban minden dolgozó szívügyének tekinti, és ezt érzékeltetjük a gyermekekkel és a szülőkkel is az óvodába lépés pillanatától kezdve.

A munkaeszközök használatának megtanítása

Minden munka jellegű tevékenység bevezetésekor megismertetjük a gyermekekkel az eszközökkel való bánásmódot és kialakítjuk az ehhez kapcsolódó szokásrendet, valamint felhívjuk a gyerekek figyelmét a balesetveszélyre.

7.9. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánpótlásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus tevékenységét a differenciálás megfelelő módja, formája jellemezze.

A pedagógus a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével válassza meg a tevékenységek során alkalmazott módszereket.

Ismerje a rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális anyagokat és eszközöket, kritikusan, céljainak megfelelően használja azokat.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segítse a gyermekek személyiségének kibontakozását.

8. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.

Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
 - feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
3. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére iskolakezdsre felkészítő foglalkozásokat biztosítunk. A gyermekek számára érthető, és betartható szokásokat, szabályokat és feladatokat tervezünk, melynek szerves része a lassabban fejlődő, gyermekekre való figyelés és feladatadás. Az együttműködés, segítségnyújtás módját, mértékét a csoporttársak részéről történő elfogadást, személyes példánkkal alakítjuk. Fokozott elvárás a BTMN és egyéb elmaradással bíró gyermekek felzárkóztatása érdekében az intézményünkbe kijáró fejlesztő pedagógussal és a logopédussal történő folyamatos egyeztetések, az összehangolt pedagógiai fejlesztő tevékenység. A gyermekek fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy a nehézségekkel küzdő kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti. A gyermek iránti elvárást nehézség, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg. Terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

8.1. A fejlődés jellemzői az egészséges életmódra nevelés területén

A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.

A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.

Zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.

Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.

Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.

Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek.

Étkezés közben halkan beszélgetnek.

Teljesen önállóan öltöznak.

Ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.

Ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.

Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.

Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

8.2. A fejlődés jellemzői az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés területén

A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.

A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.

Zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.

Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.

Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.

Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.

Étkezés közben halkán beszélgetnek.

Teljesen önállóan öltöznek.

Ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.

Ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.

Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.

Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

8.3. A fejlődés jellemzői az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés területén

A gyerekek aktívan használják az évek során szerzett szókincsüket. Összefüggő beszédükben, elbeszélésükben sok a szóismétlés, kötszóhalmozás.

Elbeszélésük folyamatos, de gyakran még nem követik a történetek logikai, időbeli sorrendjét.

Páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot.

Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni az óvónőt, és ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végigvárják a másik megnyilatkozását.

Saját kérdésüket, válaszukat, kiegészítő gondolataikat ahhoz igazítják.

Helyesen használják a névmásokat, névutókat, a jövő idejű igeidőt és az igemódokat.

Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.

Beszédüket személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik.

Tisztán ejtenek minden beszédhangot.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermekek az óvodáskor végére nyitott érdeklődéssel készen állnak az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességeik folyamatosan fejlődnek.

Érzékelésük, észlelésük tovább differenciálódik. A lelkiileg egészségesen fejlődő gyerekeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

- feladattudatuk kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásuknak, munkatempójuknak, önállóságuknak, önfegyelmüknek alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

8.4. A fejlődés jellemzői a játék területén

A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy játéktémában együttesen részt venni.

Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.

Az ismert meséket többször dramatizálják és bábokkal is el tudják játszani.

Bonyolult építményeket képesek kreálni.

Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására.

Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által előnyben részesített viselkedési szabályok.

Egymáshoz való viszonyuk gazdag, kulturált és érthető.

8.5. A fejlődés jellemzői a hitre nevelés erősítése területén

Használják a katolikus/református köszöntési módot.

Tudnak néhány imát: Mi Atyánk, Üdvözlégy, étkezési imák, esti ima, reggeli ima.

Tudnak keresztet vetni.

Gyakorolják a keresztény szeretetet.

Megismerkednek Jézus életének főbb eseményeivel.

Érthetővé, ismerőssé válnak számukra a főbb vallási szimbólumok, jelek, valamint ezek szerepe a liturgiában.

Megismerkednek az egyházi élet személyeivel, eseményeivel, kellékeivel.

Érzik, hogy ők is tagjai az egyház közösségének.

Közös áhítat-élmények révén képessé válnak a személyes imádságra, de a közösségben végzett ima liturgikus formáit is gyakorolják.

8.6. A fejlődés jellemzői a verselés, mesélés területén

A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.

Várják, igénylik a mesehallgatást.

Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és maguk szórakoztatására is.

Megjegyeznek 10-15 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.

Tudnak meséket, történeteket kitalálni, azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.

8.7. A fejlődés jellemzői az ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén

A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.

A gyermekek gátlások nélkül egyedül is tudnak énekelni.

Tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra.

Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat.

Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.

Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Ismerik a motívum hosszát.

Szeretnek dudorászni, énekelni játék közben.

8.8. A fejlődés jellemzői a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka területén

Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.

A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.

Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.

Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik a mini galériájukban.

Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.

Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.

Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.

Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

8.9. A fejlődés jellemzői a mozgás területén

A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.

Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.

Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.

Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.

Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.

Tudnak helyben labdát vezetni.

Célba dobhatnak egykezes felsődobással.

Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudják.

8.10. A fejlődés jellemzői a külső világ tevékeny megismerése területén

A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.

Tudják saját születési helyüket és idejüket.

Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében.

Felismerik a napszakokat.

A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.

Ismerik a háziállatokat, vadon élő állatokat, madarakat, bogarakat.

Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.

Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.

A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.

Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat /pl. alá, fölé, közé stb./.

Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.

8.11. A fejlődés jellemzői a munka jellegű tevékenységek területén

A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.

Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.

Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.

Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.

Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.

Örömmel segítenek a kisebbeknek.

Szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak és az

óvodát segítő iskoláknak, felnőtteknek.

Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.

9. A gyermeki személyiségfejlődés elemzése, értékelése

A pedagógus:

- rendelkezzen gazdag értékelési eszköztárral, melyből a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével, tudatosan választja ki a leginkább megfelelőt,
- visszajelzései, értékelései legyenek világosak, egyértelműek, a konkrét cselekvésre, teljesítményre vonatkozzanak,
- az egyéni képességekhez viszonyítva értékelje a teljesítményeket, törekedjen a folyamatos, pozitív visszajelzésekre,
- értékelésével, visszajelzéseivel segítse a gyermekek fejlődését,
- legyen képes önállóan, a gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből kapott adatokat reálisan elemezni-értékelni és belőlük kiindulva a fejlesztésre vonatkozó tervét elkészíteni, módosítani,
- pedagógiai munkájában olyan munkaformák és módszerek alkalmazására törekedjen, amelyek alkalmasak az önellenőrzésre, önértékelésre.

10. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Gyermekvédelmi tevékenységünket a Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. Törvény és a 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről jogszabályok határozzák meg.

Célunk:

A prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.

Különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

Hátrányos helyzetű gyermek: az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű: akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - a gyermek hároméves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- a család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- egészségtelen lakhatási feltételek.
- a szülők alacsony iskolai végzettsége - csak általános iskolai vagy olyan érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke.
- deviáns környezet szocializációs ártalmai- alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- család hiánya – állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- a beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Az óvoda vezetője köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál; hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek:

- fizikai bántalmazás
- a gyermek szexuális zaklatása
- szülői felügyelet hiánya
- elhanyagoló szülői magatartás
- hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- pszichés bántalmazás
- éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- indokolatlan hiányzás az óvodából
- minimális jövedelmi viszonyok.

Feladatok:

Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése.

Szükség szerint környezettanulmány végzése.

Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzeten lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése.

A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek.

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet a személyi és tárgyi feltételrendszer, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele.

Anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében, illetve az alapítvány kuratóriumi elnökének tájékoztatása alapítványi támogatás érdekében.

Felterjesztés segélyre.

Nyilvántartás vezetése:

- óvodások száma összesen,
- ebből veszélyeztetettek száma,
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek) száma,
- három vagy több gyermekes családokban élők száma.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei:

Tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről.

Kedvezményes étkezési térítési díj biztosítása.

A törvényi rendelkezéseknek megfelelően normatív állami támogatás.

Az önkormányzat tandíj és térítési díj rendeletének megfelelően az igazolt jövedelem alapján.

A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében **az óvodánk együttműködik:**

- az óvoda védőnőjével,
- a Gyámügyi Hivatallal
- Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálattal
- a Gyermekvédelmi ügyintézőkkel
- a Pedagógiai Szakszolgálattal

Sikerkritérium:

Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.

Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.

A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaikkal.

Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem mard ki az óvodából.

A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

2022-ben felülvizsgáltuk az **Intézményi Esélyegyenlőségi Programot**, melynek alapvető célja, hogy biztosítsa az intézményen belül a szegregációmentességet és az egyenlő bánásmód

elvének teljes körű érvényesülését. Ezen belül alapvető, hogy az intézmény biztosítsa a szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, de helyezzen hangsúlyt az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálására.

Mindezek biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a beiratkozásnál, felvételnél, az oktató–nevelő munka során, a gyerekek egyéni fejlesztésében, az értékelés gyakorlatában, a humánerőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében, valamint a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

Az Intézményi Esélyegyenlőségi Program teljes terjedelmében megtalálható a mellékletben a nevelési program végén.

11. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszköz és felszerelések jegyzéke

Helyiségek

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Intézményi mutató
Csoportszoba	Gyermekcsoportonként 1	7
Tornaszoba	Óvodánként 1	1
Logopédiai foglalkoztató Egyéni fejlesztő szoba	Óvodánként 1	1 (orvosi szobában) 1 (nevelői szobában)
játszóudvar	Óvodánként 1	2 udvarrész
Óvodavezetői iroda	Óvodánként 1	1
Óvodavezető helyettesi iroda	Óvodánként 1	gazdasági irodában
Gazdasági iroda	Óvodánként 1	1
Nevelőtestületi szoba	Óvodánként 1	1 (fejlesztő szobával együtt)
Orvosi szoba	Óvodánként 1	1
Gyermeköltöző	Gyermekcsoportonként 1	6
Gyermekmosdó, WC	Gyermekcsoportonként 1	6
Kiszolgálóhelyiségek		
Tálaló-mosogató	Óvodánként 1	1
Felnőttétkező	Óvodánként 1	1
Felnőttmosdó	Óvodánként 1	1
Felnőtt WC	Óvodánként 1	2

Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

Csoport		
Óvodai fektető	Gyermeklétszám szerint 1	175 db
Gyermekszék	Gyermeklétszám szerint 1	175 db
Gyermekasztal	Gyermeklétszám figyelembevételével	6 fős: 30 db 4 fős: 10 db (összetolva használjuk)
Fényvédő függöny	Ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	minden csoportszobában van
Szőnyeg	Gyermekcsoportonként a padló egyhátdéneke lefedésére alkalmas méretben	csoportonként 2/3 db (mérettől függően) összesen: 20 db
Játéktartó szekrény vagy polc	Csoportszobánként 2	csoportonként 3 db összesen: 21 db
Fektetőtároló	Valamennyi gyermekágy tárolásához szükséges mennyiség	csoportonként
Élősarok állvány	Gyermekcsoportonként 1	7 db polc
Hőmérő	Gyermekcsoportonként 1	7 db
Óvodapedagógusi asztal	Gyermekcsoportonként 1	nincs rá igény
Felnőtt szék	Gyermekcsoportonként 2	nevelői szobában 16 db
Eszköz-előkészítő asztal	Gyermekcsoportonként 1	1 csoportszobai asztal
Textiltároló szekrény	Gyermekcsoportonként 1	7 db
Edény-és evőeszköz tároló szekrény	Gyermekcsoportonként 1	7 db
személtartó	Gyermekcsoportonként 1	7 db
Tornaszoba		
tornapad	2	hosszú: 3 db, rövid: 5 db
tornaszőnyeg	1	2 méret, méretenként 1-1 db
ugrószekrény		1 db
tornaszámoly		2 db

bordásfal	2	3 db
óvodai többfunkciós mászó készlet	1	4 db greiswald
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	Három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	labdák, kislabdák, babzsákok, szalagok stb.: 30-30 db, karikák, bolyák stb., komplex fejlesztő eszközök: 1 készlet, egyensúlykészlet
Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
A fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközökkel		
tükör	1	1db
asztal	1	1db
szék	2	4db
szőnyeg	1	1db
Játzóudvar		
kerti asztal	Gyermekcsoportonként 1	7 db asztal, műanyag asztalok
kerti pad	Gyermekcsoportonként 2	7 db
babaház	Gyermekcsoportonként 1	2 db
udvari homokozó	Gyermekcsoportonként 1	6 db
takaróháló	homokozóként 1	6 db
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint	2 db ovivár, 8 db rugós figura, 4 db rugós mérleghinta, 3 db mérleghinta, 3 db pollyball, 2 db egyensúlyozó játék, 2 db háromszög mászóka, kisvonat, kisautó
Óvodavezetői iroda		
íróasztal és szék	1-1	1-1 db
tárgyalóasztal	1	1 db
szék	2	4 db
telefon	1	1 db
könyvszekrény	1	1 db
iratszekrény	1	1db
Óvodavezető helyettesi, gazdasági iroda		
asztal		1
szék		1
iratszekrény		1 db
írógépasztal és szék		nincs
számítógépasztal és szék		1-1db
írógép		nincs
telefon		1db
fax		1db (óvodavezetői irodában)
számítógép, nyomtató		irodánként 1-1 db
Nevelőtestületi szoba		
asztal	Pedagóguslétszám szerint 1	3 db nagyméretű asztal
szék	Pedagóguslétszám szerint 1	16db
könyvtári dokumentum	500	nincs könyvtárunk, de kb. 500 db könyvünk van
könyvszekrény	2	1 db polc 1 db szekrény
tükör	1	nincs
mosdókagyló	1	nincs
Orvosi szoba		
	Berendezése, felszerelése a 26/1997. (IX.3.) NM rendelet	megfelelő

	előírásai szerint	
Gyermeköltöző		
öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	Gyermelelétszám figyelembevételével	175 fogas/öltözőrekesz
öltözőpad	Gyermelelétszám figyelembevételével	a gyermelelétszámnak megfelelő
Gyermekmosdó, WC		
Törülközőtartó	Gyermelelétszám figyelembevételével	175db
Falitükör	Mosdókagylónként 1	7 db
Hőmérő	Helyiségenként 1	7 db
rekeszes fali polc (fogmosó tartó)	Gyermelelétszám figyelembevételével	7 db

Tisztálkodási és egyéb felszerelések

egyéni tisztálkodó szerek	Felnőtt és gyermelelétszám figyelembevételével	200 db
tisztálkodó szerelések	Mosdókagylónként 1	24 db
fésűtartó	Csoportonként 1	öltözőben a ruhatartó zsák zsebe, gyerekenként 1 db, össz. 175 db
törülköző	Felnőtt és gyermelelétszám figyelembevételével	450 db
abrosz	Asztalonként 3-3	120 db
takaró	Gyermelelétszám szerint 1	175 db

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök

szennyesruha-tároló	Óvodánként 1	1 db
Mosott ruha-tároló	Óvodánként 1	1 db
mosógép	Óvodánként 1	2 db automata
centrifuga	Óvodánként 1	2 db a mosógépbe van építve
vasaló	Épületenként 1	3 db
vasalóállvány	Épületenként 1	2 db
takarítóeszközök	Épületenként 1	10 db felmosó szett
kerti munkaeszközök, szerszámok	Óvodánként 1	1 db fűnyíró, 1 db fűkasza, vesszőseprű, cirokseprű, lapát, gereblye, kapa, ásó, metszőolló stb.
hűtőgép	Épületenként 1	2 db
porszívó	Épületenként 1	7 db, 1 db takarítógép

A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

Játékok, játékeszközök (mennyiség eszköz fajtként)		
Különféle játékok(mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás) eszközei	Gyermelelétszám figyelembevételével	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök ének, zene énekes játékok eszközei	Gyermelelétszám figyelembevételével	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	Gyermelelétszám figyelembevételével	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő	Gyermelelétszám figyelembevételével	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.

anyagok, eszközök		
Ábrázoló tevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka) anyagok, eszközök	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
A természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	Gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
Munka jellegű tevékenységek eszközei	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
video lejátszó	Óvodánként 1	már nincs (helyette projektor és csoportonként 1-1 mini projektor)
DVD lejátszó		már nincs
televízió	Óvodánként 1	már nincs
magnetofon	Három csoportonként 1	9 db
diavetítő	Épületenként 1	1 db
vetítőképernyő	Épületenként 1	1 db
videokamera		1 db
digitális fényképezőgép		1 db
hangszer (pedagógusoknak)	Óvodánként 1	dob, triangulum, metallofon, cintányér, csengő, csörgő, száncsengő, kasztanyetta, furulya, ritmusbot stb.
hangszer (gyermekeknek)	Gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.

Egészség- és munkavédelmi eszközök

ételminta-vétel (üvegtartály) készlet	Óvodánként	A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
mentőláda	Óvodánként	1 db az orvosi szobában
gyógyszertár (zárható)	Óvodánként 1	1 db az orvosi szobában
munkaruha		A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
védőruha		A megjelölt mennyiség rendelkezésre áll.
tűzoltó készülék	Érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	6 db

12. Érvényességi rendelkezés

A Mária Valéria Keresztény Óvoda **Hétszínvirág Keresztény Pedagógiai Programjának** érvényessége:

2022. szeptember 01-2026. augusztus 31.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol,
- jogszabályi változások esetén.

A Hétszínvirág Keresztény Pedagógiai Program egy példányát a helyben szokásos módon – a nevelői szobában – elhelyezzük, ahol az érdeklődők teljes terjedelmében megtekinthetik.

13. Legitimációs záradék

A fenti Hétszínvirág Keresztény Pedagógiai Program egységes szerkezetben, a teljes óvodai programot tartalmazza.

A programot elfogadta a Mária Valéria Keresztény Óvoda nevelőtestülete.

Egyetértését nyilvánította: %

Dátum:

Aláírás:

A Mária Valéria Keresztény Óvodában működő Szülői Szervezet tagjainak %
egyetértését nyilvánította.

Dátum:

Aláírás:

Véleményezte: szakértő

Dátum:

Aláírás:

A programot jóváhagyta a Mária Valéria Keresztény Óvoda fenntartója: Árpád-házi Szent Margitról Nevezett Szent Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációja

Dátum:

Aláírás:

Felhasznált irodalom

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=157536.233760
2. Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet Magyar Közlöny 2018. 118.sz. 27346-27349. o.
3. Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Bp. Gondolat. 1978.5-276 p.
4. Kovács György-Bakos Éva: Játék az óvodában Debrecen Szerzői kiadás.1995. 1-244 p.
5. Dankó Ervinné dr.: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban. Bp. Dinasztia Kiadó, 1993. 55-111 p.
6. Molnárné Lóczi Tünde: Drámajátékok az óvodában. Szeged, KOMA, 1996. 4-14 p.
7. Forrai Katalin: Ének az óvodában. Bp. Editio Musica, 1974. 1-249 p.
8. Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában. Bp. Zeneműkiadó, 1982. 7-289 p.
9. Kondacs Mihályné-Podmaniczky Mária: Vizuális nevelés az óvodában Bp. Calibra Kiadó 1993. 3-87 p.
10. Gaál Sándorné-Kunos Andrásné: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában. Szolnok, Color Print Nyomda, 1996. 5-238 p.
11. Dr.Tótszóllósné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában. Bp. FER-CO Kft és a Váci Ofszet Kft. 1994. 5-131 p.
12. Etikai Kódex – A Magyarországi Katolikus Egyház Közoktatási Intézményeiben Dolgozó Pedagógusok számára. KPSZI Budapest, 1998.
13. Farkas István: Alapvetés a Keresztény Neveléshez, Oktatáshoz Kecskemét 1996.
14. Farkasné Egyed Zsuzsanna, Grolyóné Szabó Éva, Szerepi Imréné: Segédanyag a katolikus óvodák pedagógiai programjához KPSZTI 2013.

Melléklet